

'... כי באמת כל ישראל הם במדרגה זו, וכמו שנאמר ומספר את רבע ישראל – שהקב"ה מכניס עצמו בזה, ממילא אין לחוש, וכמו שאמרו על זה (נדה ט.) מי יתן טהור מטמא לא אחד – יחידו של עולם, דלולא היחוד הגמור אי אפשר להבין זה, כי בתאווה זו הוא מקור החסרונות שמן הנחש כמו שאמרו ז"ל (מדרש רבה ר"פ תזריע) 'בעוון' מלא (נאמר, 'הן בעוון חוללתי') שאפילו חסיד שבחסידים מתכוין להנאת עצמו, והוא ישי שמת בעטיו של נחש (כדאיתא בשבת נה:) וכמו שאמרו (ב"ר ס"פ יח) הנחש השיאני (לשון נישואין) – ראה אותן עסוקין בדבר אחר ונתאוו לחוה וכו' ואחר כך נולד בהם הבושה בזו וידעו כי ערומים הם, דלמצודה אין בושה כמו שאמרו ביעקב (שאמר הבה את אשתי שאפילו קל שבקלים אינו אומר כן אלא דלמצודה איכוין) [דלא מת (תענית ה:)] שהוא תיקן זה]...

ולכך בלעם שהיה משרש רע לא האמין בזה ואמר מי שהוא טהור וקדוש ומשרתו טהורין וקדושים יציין בדברים אלו! (להלן לא.) – כי לא ידע כלל שאפשר להיות בזה גם כן קדושה וטהור מטמא, ומי שעיקרו חסר היינו שהעיקר טמא באמת שמזה הוא שורש האדם כמו שכתוב הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי, רק שבאמת יש בזה גם כן קדושה וטהרה, אבל בלעם עיקרו חסר, שלא היה בעיקרו שום טוב וטהרה, לכך לא ידע להבין זה, רק בני ישראל שדבקים ביחידו של עולם כמו שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' (מתוך צדקת הצדיק קמז).

*

'ענין טומאת מת הוא כי 'אין מיתה בלא חטא' (שבת נה.). והגוף המת שייך לנפש שחטאה ומעידה על תוקף החטא, ונגיעה כלשהי פועלת על פנימיותו של האדם החי ומכניסה טומאה בלבו. והאדם עולה מזה על ידי מי חטאת, מפרה אדומה שנעשה אפר, זכר לחטא העגל. והיינו ביטול גמור של החטא וענינו. אבל לטהור, גם זכר ביטול החטא מטמא כידוע, שעל כל פנים זוכר גם את החטא (כדברי האריז"ל הידועים שכתב להיזהר בוידויים שלא יהרהר בחטא עצמו) ולכן כל העוסקים בשריפת הפרה מיטמאים, וכן כל העוסקים בשריפת פרים הנשרפים והמשלח את השעיר לעזאזל, וכן הנוגע במי חטאת שלא על מנת להזותם על טמא, אבל המזה מי חטאת לטהר טמאים אינו נטמא – כי היורד קצת כדי להעלות אחרים ועושה בזהירות וצניעות הדרושות, אינו נפגם (מתוך מכתב מאליהו ח"ד עמ' 172).

דף י

'אימא סיפא, עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעתה. אתאן לר"א' – שאמר כל אשה שעברו עליה ג' עונות ולא ראתה דיה שעתה. ואולם הדין שברישא, בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות שעברו עליה ג' עונות – יש אומרים שגם חכמים מודים בו שלא דיברו חכמים אלא בשהגיע זמנה (כן כתבו הרמב"ן הרשב"א והריטב"א והר"ן, וכ"מ ברמב"ם שפסק כחכמים ואעפ"כ הביא דין זה (מטמאי משכב ומושב ד, ג). וכן פסק בשו"ע קפט, כו ע"ש בהגר"א סקמ"ב. ואף רש"י צדד כאן בסברא זו, ואולם לעיל (ט: ד"ה דיה) כתב שדין זה אליבא דר"א הוא).

יש אומרים בדעת הרמב"ם (מטמאי משכב ומושב ד, ד) שאפילו בתינוקת שהגיע זמנה לראות וראתה שתי

פעמים, לדעת רשב"ג מודים חכמים שדיה שעתה, כיון שעדיין לא הוחזקה להיות רואה. ולא אמרו בגמרא 'אתאן לר"א' אלא לרבי (עפ"י תפארת ישראל יו"ד קפט סקכ"ח וסדרי טהרה שם סקל"ד וחדושי חתם סופר. וע' כע"ז בכתבי קה"י החדשים (ז). ובלקוטי הלכות תמה ע"ד הרמב"ם וצדד לפרשו בענין שראתה רק פעם אחת, וכ"כ בפתחי נדה).

'מני רבי היא...' ואם תאמר, לרבי מדוע צריך שיעברו עליה שלש עונות ואין די בשתיים [בפרט לפי הדעה (ע' במאירי ט: ועוד) ששלש עונות שאמרו היינו עונות שלה ולא דוקא עונות בינוניות, א"כ ודאי משמע שהוא מדין חזקה, וא"כ לרבי יהא די בשתי עונות].
ואפשר שמודה רבי שצריך שלש פעמים בחזקה הבאה לשנות מצב המוחזק לנו בהחלט בהפך מאותה חזקה, כגון להחזיקה מסולקת דמים בזמן שהיתה עד עתה מוחזקת בראיות. וצריך עיון ובדיקה בש"ס אם יתכן לומר כן (עפ"י כתבי קה"י החדשים סוס"י ז).

'כתבם... שבין שניה לשלישית... כיון דלא אתחזקה בדם.' יש מפרשים שהגמרא מדברת לרשב"ג [שכמותו נוקטים אנו להלכה] שבשלש פעמים הוי חזקה, ולא לפי שיטת הברייתא שהיא כרבי – שלשיטתו כבר בפעמיים הוחזקה. ולפי"ז לדעת חזקיה כתמה טמא, כי גם הכתם יוצר החזקה (עפ"י רמב"ן ור"ן).
ולפרש"י יש לפרש אף לרבי, ו'אתחזקה' היינו שהוחזקה כבר לטמא למפרע, אבל החזקה עצמה נוצרת כבר בפעם השניה.
ולפירוש זה, לפי מה שאנו נוקטים כרשב"ג, אין כתמה מטמא אלא לאחר שלש ראיות (לחזקה) או ארבע (לרבי יוחנן).

(ע"ב) 'כי אתא רבין וכל נחותי ימא.' הרש"ש כתב (ולהלן לט:): שיש למחוק תיבת 'ימא', כי מה ענין יורדי הים לכאן, אלא 'כל נחותי' ותו לא – כל הסיעה שירדו מארץ ישראל לבבל ושעלו מבבל לא"י וחזרו (כמו שפרש"י בסוכה מג: וע"ש בהגהות מהרש"ל ובחולין קכד; מגדים חדשים שבת כ:).

'משהגיעו לפרקן הרי הן בחזקת טומאה ונשים בודקות אותן...' וא"ת מדוע לא תבדוק את עצמה? – יש להוכיח מכאן כשיטת רש"י (לעיל ה. ד"ה אין חוששין) ששיעור 'הגיע זמנה לראות' היינו בת י"ב שנים אפילו לא הביאה שערות, וא"כ הריהי קטנה ואינה נאמנת, לכך צריך בדיקת נשים (עפ"י שו"ת משיב דבר ח"ה כט ל).
ואולם הרמב"ם פסק דלא כרש"י ואעפ"כ הביא (מטמאי משכב ומושב ד, ח) להלכה שהנשים בודקות אותן, ומשמע שבדוקא הוא – י"ל מפני שבדיקה זו צריכה נסיון, ע"כ הצריכו חכמים שהנשים יבדקו ולא אלו שהגיעו לפרקן זה עתה.

'אמר רב: אכולהו. ושמואל אמר: לא שנו אלא בתולה וזקנה אבל מעוברת ומניקה דיין כל ימי עיבורן...' לפרש"י (ותוס' ט: ד"ה זקנה) הדברים מתייחסים לנאמר במשנה שבפעם שניה שרואות – מטמאות למפרע. ואילו דעת הרמב"ן (ט:): שזקנה אינה מטמאה למפרע אלא בשלש פעמים, ומפרש שהנידון כאן על עצם האפשרות להיות מוחזקת בראיות כדי לטמא אחר כך מעת לעת, אבל לא לענין מספר הראיות.

דפים ט – י

יז. ילדה שלא הגיע זמנה לראות ושהגיע זמנה, מה דין ראיותיהן דלהלן לענין טומאה למפרע?

א. שלש ראיות ראשונות.

ב. ראיותיהן שלאחר הפסקת שלש עונות שלא ראו.

ג. כתמיהן.

ד. רוקה ומדרסה הנמצאים.

א. תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה; פעם ראשונה – דיה שעתה. שניה – דיה שעתה. שלישית – הריהי ככל הנשים ומטמאה למפרע (כהלל וחכמים).

לפרש"י ותוס', זהו רק לדעת רבי שבשתי פעמים הוי חזקה, אבל לרשב"ג אינה נעשית מוחזקת בדמים אלא לאחר ראיתה השלישית, הלכך אינה מטמאה למפרע אלא בראיה הבאה. ודעת הרשב"א והריטב"א, וכן נראה מהרמב"ם, שבין לרבי בין לרשב"ג מטמאת בשלישית למפרע.

הגיע זמנה לראות [דהיינו ימי הנעורים, כדלעיל ה], פעם ראשונה – דיה שעתה. שניה – מטמאה למפרע. דין זה נכון הן לרבי הן לרשב"ג (תד"ה ברוב ספרים; ר"ן ועוד). ויש סוברים שלרשב"ג אינה מטמאה למפרע אלא בשלישית (לפי גרסת כמה ספרים – עתורא"ש ומאירי וריטב"א; תורת הבית ז, ג). וכן נחלקו ראשונים להלכה (ערשב"א וריטב"א ורשב"ץ; רמב"ם מו"מ ד, ה). וע"ע כתבי קה"י החדשים ז).

מהי 'ראיה אחת' לענין זה; כל ששופעת או אפילו מדלפת כל שבעה, אינה אלא ראיה אחת (רב חלקיה בר טובי, כפי שפרשו דבריו בגמרא), אבל פסקה ושוב ראתה – הרי כאן שתי ראיות.

הרשב"א כתב שדין זה שייך רק בשלא הגיע זמנה לראות. ואילו ברמב"ם (מטמאי משכב ומושב ד, ב) מוכח שהוא הדין בשהגיע זמנה.

אם הפסיקה ביום הראשון ורואה בו פעם נוספת; מדברי הרמב"ם נראה שחוששת מעת לעת למפרע, ומהרשב"א מוכח שסובר שכיון שעד יום זה היתה בחזקת מסולקת, אפילו ראתה בו כמה פעמים בהפסקה אינה מטמאת למפרע (עפ"י לקוטי הלכות).

ב. לא הגיע זמנה לראות וראתה שלש פעמים ולאחר מכן עברו עליה שלש עונות ולא ראתה, אם תראה עתה דיה שעתה.

לפרש"י היינו כרבי אליעזר שאמר כל אשה שאינה רואה שלש עונות דיה שעתה, אבל לחכמים מטמאה למפרע. ואילו הרמב"ם (מטמאי משכב ומושב ד, ג). וכ"ה בשו"ע קפט, כו ע"ש בהגר"א סקמ"ב), הגם שפסק כחכמים נקט דין זה, כי בזו שלא הגיע זמנה לראות מודים חכמים. וגם רש"י עצמו צדד בדבר (י. ד"ה אימא סיפא. ל"ה).

אם תראה שוב בעונה שלאחר מכן – אמר רב גידל אמר רב: דיה שעתה. אבל אם תראה פעם נוספת בעונה הבאה – מטמאה למפרע (זוהי 'ראיה שלישית' כפרש"י). ואם לא ראתה בעונות הסמוכות להפסקה אלא הפסיקה שוב שלש עונות וראתה – דיה שעתה. הפסיקה פעם שלישית שלש עונות וראתה – מטמאה למפרע. וכן אם לא הפסיקה בשלישית אלא ראתה בעונתה – מטמאה למפרע (רב כהנא אמר רב גידל אמר רב, כפרש"י).

- א. לדעת רשב"ג שבשלש פעמים הוי חזקה, אין מטמאה למפרע בראיה שלאחר הפסקה שלישית אלא בראיה הבאה, כי לא טימאו חכמים למפרע אלא כשרואה לאחר שידענו שהחזקה בדמים, והרי לא החזקה לנו אלא לאחר שלש הפסקות (עפ"י רש"י ותוס'). ולפי"ז כמו כן כשהפסיקה שלש עונות פעם אחת, ועתה ראתה שתי פעמים בעונות, או כשהפסיקה שלש עונות שתי פעמים ועתה ראתה פעם אחת בעונה, לרשב"ג דיה שעתה עד הפעם הבאה (עפ"י מהרש"א).
- ויש חולקים וסוברים שאפילו לרשב"ג מטמאה למפרע בראיה שלאחר הפסקה שלישית (ע' תורת הבית הארוך ז, ג; ט"ז קפט סקמ"ד ונקה"כ ועוד).
- ב. הרמב"ם השמיט דברי רב גידל (ועמד על כך בב"י קפט). יש מי שכתב שלהלכה סובר הרמב"ם שמטמאה למפרע בראיה בעונה שלאחר הפסקה (עפ"י פתחי נדה).

הגיע זמנה לראות וראתה ונטמאה למפרע [לאחר ראייתה השניה כנ"ל], והפסיקה שלש עונות וראתה – דיה שעתה לר' אליעזר.

ראתה שוב בעונתה – מטמאה למפרע. לא ראתה בעונתה אלא הפסיקה שוב שלש עונות וראתה – דיה שעתה, עד שתחזוק בהפסקת שלש עונות, שאז קבעה לה וסת לתשעים יום. מאימתי נעשית מוחזקת – לרבי בשתי הפסקות, ובפעם השלישית טמאה למפרע, ולרשב"ג בשלש הפסקות ולרביעית מטמאה למפרע. כן משמע מפרש"י.

א. התוס' נסתפקו לומר [דלא כפרש"י] שמא כבר בראיה שלאחר הפסקה השניה הריהי מטמאה למפרע, שלא אמר ר"א אלא בפעם ראשונה. יתכן שדוקא בוו שכבר נטמאה למפרע בעבר נסתפקו התוס', אבל הגיע זמנה לראות וראתה פעם אחת והרי דיה שעתה, ופסקה שלש עונות וראתה ושוב פסקה שלש עונות וראתה – אפשר שדיה שעתה אף להתוס'.

ב. לחכמים, אעפ"י שעברו עליה שלש עונות ולא ראתה – הריהי מטמאה למפרע. וצע"ג בדברי הרמב"ם (מטמאי משכב ומושב ה, ד). ושמא כוונתו כשראתה רק ראייה אחת ושוב הפסיקה שלש עונות וראתה, שאז דיה שעתה. ואולם אם תפסיק שוב שלש עונות ותראה – מטמאה למפרע, או אולי צריך הפסקה נוספת (עפ"י לקוטי הלכות). ויש מפרשים בדעת הרמב"ם שאפילו ראתה פעמיים סובר הרמב"ם שלפי מה שאנו נוקטים להלכה כרשב"ג, מודים חכמים שחזרת לקדמותה כשעברו עליה ג' עונות (עפ"י תפארת ישראל קפט סקכ"ח וסדרי טהרה סקל"ד וחדושי חת"ס).

ג. כתם שנמצא אצל תינוקת שלא הגיע זמנה לראות – אינו מטמא. ואפילו נמצא לאחר שכבר ראתה פעם אחת.

נמצא לאחר ראייתה השניה; חזקה אמר: טמא, שהרי אם תראה דם עתה – טמאה למפרע, הרי שהחזקה לדמים, הלכך גזרו על כתמה. ורבי יוחנן אמר: טהור, שהרי עדיין לא נהגנו בה תורת מוחזקת עד שתראה בשלישית, הלכך לא גזרו על כתמה. וכן אמרו בשם ר"ש בן יהוצדק. נמצא חזקה יחיד במקום שנים (ושמע מינה הלכה כרבי יוחנן. רש"י. וכן פסק הרמב"ם הל' איסור"ב ט, ה).

לרשב"ג, כתמה שלאחר ראייתה השניה כמוהו כמו לאחר הראשונה, ואין לדון בו אלא לאחר ראייתה השלישית (עפ"י תוס'). וכ"כ הראשונים לדעת רש"י, שלהלכה אין כתמה מטמא אלא לאחר ארבע ראיות. ויש סוברים שאף לרשב"ג הכתם טמא לאחר ראייה שניה לחזקה ושלישית לרבי יוחנן (עפ"י רמב"ן ור"ן).

[כתמה של נערה שהגיע זמנה לראות ולא ראתה עדיין – מחלוקת תנאים כנ"ל ד-ה].

ד. תינות שלא הגיע זמנה לראות, וראתה פעם ראשונה ושניה; רוקה ומדרסה הנמצאים בשוק (ואין ידוע לנו אם נדה היא אם לאו) – טהורים, שמספק אין אנו מחזיקים אותה לנדה כיון שלא הגיע לפרקה (ואפילו בת עם הארץ. תוס').

מדברי התוס' מתבאר שלרשב"ג מסתבר לטהר רוקה ומדרסה עד ראייתה הרביעית. אין הקטנה צריכה בדיקה כל עוד לא הגיע לפרקה (אא"כ הוחזקה לראות. סדרי טהרה קצ,עה), משהגיע לפרקה – הנשים בודקות אותה [ע"י סיכת שמן מבפנים וקינוח מבחוץ].

דפים י – יא

יח. ארבע נשים שהן בחזקת מסולקות דמים; בתולת-דמים מעוברת מניקה וזקנה, שראו דם – האם כשיראו מכאן ואילך מטמאות למפרע?

בתולת דמים וזקנה שראו פעם אחת, הריהן מטמאות בראיה שניה למפרע, מלבד אם היתה הראיה הראשונה מאונס (כגון שקפצה, וכדלהלן).

לדעת הרמב"ן [דלא כהתוס' והרמב"ם וש"ר], אין הזקנה מטמאה למפרע אף לא בראיה שניה. מעוברת ומניקה; לדברי רבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון, וכן נקטו רב וריש לקיש – דינן כבתולה וזקנה. ולדברי רבי מאיר, אפילו היו שופעות דם וראות, דיין שעתן כל ימי עיבורן / מניקותן. וכן אמרו שמואל ורבי יוחנן: מעוברת ומניקה דיין כל ימי עיבורן / מניקותן.

הרמב"ם (מטמאי משכב ומושב ד,ה) פסק שכולם מטמאות למפרע בראיה שניה, שכן דעת רוב התנאים. ואילו הראב"ד והרשב"א ועוד ראשונים פסקו כרבי יוחנן שמעוברת ומניקה דיין שעתן תמיד. וע"ע אבני נזר י"ד רלז).

דף יא

יט. א. האם ישנה אפשרות של קביעות וסת לקפיצות?

ב. קפצה באחד בשבת וראתה דם בו ביום, ושוב קפצה באחד בשבת וראתה בו דם, ואח"כ קפצה בשבת ולא ראתה בו ביום אלא באחד בשבת – מה דינה? ומה דינה כאשר לא קפצה בשלישית וראתה שוב באחד בשבת?

ג. האם ישנה אפשרות של קביעות וסת ליום מסוים שהוא בתוך ימי הנדות?

ד. האם יש משמעות לקביעות וסת בתוך ימי טהרה של היולדת?

א-ב. כל ראיות שמחמת אונס, אפילו היו בקביעות כמה פעמים – לא קבעה בהן וסת. כגון אשה שקפצה שלש פעמים בזמנים שונים וראתה דם לאחר כל קפיצה – אינה קובעת וסת לקפיצות (כן פרשו התוס', וכן דעת ר"ח ראב"ד רמב"ן רשב"א ועוד. והר"ן כתב כן אף בדעת רש"י למסקנא). ולפירושו הרז"ה (וכן יש נוקטים בדעת רש"י), לא אמרו שאינה קובעת מחמת אונס אלא לימים מסוימים, אבל לקפיצות לבד – קובעת, כגון שקפצה בראשון וראתה דם, וכן בחמשי וכן בשבת – הרי זו קובעת וסת לקפיצות בכל זמן.

א. להלכה נפסק שלא קבעה לקפיצות לבדן (וי"ד קפט,ז), ואולם חוששת לזה כמו לוסת שאינה קבועה (רמ"א).